

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Tomáše Langáška a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka Liberec ze dne 26. 4. 2019, č. j. 59 Af 29/2018 – 41,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na osvobození od soudního poplatku a na ustanovení zástupce **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

[1] Kasační stížností se žalobce (dále „stěžovatel“) domáhá zrušení shora označeného usnesení krajského soudu, kterým stěžovateli v řízení o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 4. 2018, č. j. 18337/18/5100-31462-708633, nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků a nebyl mu ustanoven zástupce z řad advokátů.

[2] Ze spisu krajského soudu vyplynulo, že stěžovatel současně s podáním žaloby nezaplatil soudní poplatek, proto byl vyzván k jeho úhradě (č. l. 20); v reakci na výzvu soudu požádal o ustanovení zástupce z řad advokátů a osvobození od soudních poplatků (č. l. 33); stěžovatel byl vyzván, aby doplnil důvody, pro které je nezbytně třeba mu v řízení o podané žalobě ustanovit zástupce z řad advokátů a přiznat osvobození od soudních

poplatků, a to ve lhůtě 2 týdnů (č. l. 28); byl mu doručen příslušný formulář k prokázání osobních a majetkových poměrů.

[3] Dne 15. 4. 2019 bylo krajskému soudu doručeno e-mailové podání, ve kterém stěžovatel pouze uvedl, že soudu sděluje touto krátkou cestou (z důvodů trvající poruchy PC a nefunkčního tisku), že řádně vyplněný tiskopis včetně příloh odesílá v uzavřené obálce poštou. Do dne. 26. 4. 2019, však soud žádné uvedené listiny neobdržel (jak soud podotkl, ostatně jako tomu bylo i v jiných soudem projednávaných věcech).

[4] Vzhledem k tomu, že stěžovatel krajskému soudu neposkytl přehled o své aktuální majetkové a sociální situaci, soud jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků nevyhověl; současně krajský soud upozornil na skutečnost, že stěžovatel v řízení před krajským soudem vystupuje opakovaně a opakovaně mu také není přiznáváno osvobození od soudních poplatků s tím, že jeho tvrzení o jeho majetkové situaci jsou neúplná nebo své majetkové a sociální poměry nedoloží vůbec. Ani v projednávaném případě ve vztahu k podané žádosti stěžovatel neunesl břemeno tvrzení a ani břemeno důkazní.

[5] V kasační stížnosti stěžovatel tvrdí, že krajský soud v napadeném usnesení hrubě zkreslil rozhodný skutkový a právní stav věci, a to na základě domněnek soudu a jím uměle v rozporu s rozhodnými údaji konstruovaného skutkového i právního stavu, ke kterému se stěžovatel neměl možnost vyjádřit, čímž mu byla upřena práva garantovaná v čl. 90 Ústavy. Stěžovatel žádá zrušení napadeného usnesení; současně požádal o přiznání osvobození od soudního poplatku za kasační stížnost, o ustanovení advokáta a o přiznání odkladného účinku.

[6] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

[7] Nejvyšší správní soud v usnesení rozšířeného senátu č. j. 1 As 196/2014 - 19 ze dne 9. 6. 2015 konstatoval, že „[v] případě rozhodování krajského soudu o žádosti o osvobození od soudního poplatku a o návrhu na ustanovení zástupce (ale i o jiných procesních návrzích) totiž považuje [pozn. Nejvyšší správní soud] za nejpodstatnější, že se jedná pouze o úkony učiněné v probíhajícím řízení o žalobě, které slouží k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Řízení o kasační stížnosti proti rozhodnutím soudu o těchto návrzích nevybočuje z vymezeného rámce, jeho výsledkem není nic jiného než jen konečné rozhodnutí o procesní otázce podstatné pro žalobní řízení, jež před krajským soudem i v době rozhodování Nejvyššího správního soudu stále běží. Jestliže je tedy poplatková povinnost spojena s řízením o žalobě, v jehož rámci rozhoduje Nejvyšší správní soud o „procesní“ kasační stížnosti, nevzniká podáním takové kasační stížnosti stěžovateli nová poplatková povinnost, neboť za řízení ve věci je již zapláceno (případně se tato otázka řeší). [...] Výše uvedené závěry se pak promítají i do úvah o povinném zastoupení stěžovatele. Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“ Z výše uvedených závěrů vyplývá, že stěžovatel není povinen platit soudní poplatek za projednávanou kasační stížnost; není ani povinen být v tomto řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Stěžovatel však výslovně o přidělení advokáta požádal, Nejvyšší správní soud se proto zabýval tím, zda ustanovení zástupce stěžovateli z hledisek

pokračování

ochrany jeho práv je nezbytně nutné. Dospěl přitom k závěru, že tomu tak není, neboť předmětem řízení není žádná složitá právní otázka, z kasační stížnosti je zřejmé, čeho se stěžovatel domáhá a proti čemu brojí a lze ji projednat.

[8] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu a z důvodů dle § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[9] Jak přílehavě uvedl již krajský soud, smyslem právní úpravy individuálního osvobození od soudních poplatků je, aby účastníkům nebylo v opodstatněných případech upíráno právo na přístup k soudu. Právo domáhat se předepsaným způsobem svých práv u nezávislého a nestranného soudu „*má každý, tedy i ten, kdo nemá finanční prostředky na zaplacení soudního poplatku*“ (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. IV. ÚS 289/03).

[10] Podle § 35 odst. 10 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody.

[11] Předmětem řízení je posouzení, zda krajský soud postupoval v souladu se zákonem, když stěžovateli napadeným usnesením nepřiznal osvobození od soudních poplatků, resp. neustanovil zástupce z důvodu, že stěžovatel neprokázal své majetkové poměry.

[12] Nejvyšší správní soud konstatuje, že ze soudního spisu se podává, že stěžovatel na výzvu soudu k prokázání majetkových poměrů, tedy splnění zákonných podmínek pro posouzení žádosti, reagoval pouze podáním, v němž uvádí, že formulář zasílá poštou, nicméně nikterak neprokázal, že se tak stalo; do data vydání napadeného usnesení krajskému soudu nebylo nic z avizovaného doručeno; stěžovatel tedy neprokázal naplnění podmínek pro přiznání dobrodinní státu. K tomu, aby mohl být účastník řízení osvobozen od soudních poplatků je podle § 36 odst. 3 s. ř. s. povinen tvrdit a také doložit, že nemá dostatečné prostředky. Nejvyšší správní soud ve své judikatuře již vyslovil, že „*[p]ovinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na účastníkovi řízení, který se domáhá osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.). Pokud účastník tuto povinnost nesplní, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje*“ (srov. např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50). Tuto povinnost však stěžovatel v průběhu řízení před krajským soudem nesplnil. O následcích své nečinnosti byl přitom krajským soudem dostatečně poučen. Nejvyšší správní soud uzavírá, že krajský soud nepochybil, pokud stěžovatelův návrh na osvobození od soudních poplatků zamítl.

[13] Základním předpokladem k tomu, aby soud vyhověl návrhu na ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 věta první s. ř. s. je, aby účastník řízení splňoval předpoklady pro osvobození od soudních poplatků (podmínka *sine qua non*); ty však, jak vyplývá z výše

uvedeného, v posuzované věci naplněny nebyly; krajský soud proto rozhodl správně i o návrhu stěžovatele na (ne)ustanovení zástupce.

[14] Ke stěžovatelově námitce, že krajský soud rozhodl na základě zkresleného skutkového a právního stavu, respektive na základě domněnek, ke kterým se stěžovatel nemohl vyjádřit a které jsou v rozporu s předloženými podklady, Nejvyšší správní soud zdůrazňuje, že stěžovateli již vysvětlil (například v rozsudcích ze dne 9. 10. 2014, č. j. 4 Afs 177/2014 – 24, nebo ze dne 30. 11. 2017, č. j. 8 As 225/2017 - 32), že český právní řád soudům neukládá, aby s účastníky řízení konzultovaly své úvahy. Stěžovatel měl možnost přednést veškerá svá tvrzení a nahlížet do spisu. Skutečnosti a úvahy uvedené v odůvodnění napadeného usnesení jsou koherentní a podložené spisovým materiálem.

[15] Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou; krajský soud nepochybil, nevyhově-li stěžovatelovým návrhům na osvobození od soudních poplatků a na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Nejvyšší správní soud současně neshledal ani žádná jiná pochybení v řízení před krajským soudem, za neopodstatněnou tudíž považoval i námitku, že krajský soud svým postupem porušil čl. 90 Ústavy. Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[16] Součástí kasační stížnosti učinil stěžovatel i návrh na přiznání odkladného účinku. Vzhledem k tomu, že Nejvyšší správní soud přistoupil bezodkladně k věcnému projednání kasační stížnosti, neboť se dle § 56 odst. 2 s. ř. s. jedná o věc přednostní, neshledal potřebným o tomto návrhu samostatně rozhodovat.

[17] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 téhož zákona. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly, soud mu proto náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. července 2019

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu